

STEFNA

Vinnslustöðin hf.
kt. 700269-3299
Hafnargötu 2
900 Vestmannaeyjum

GJÖRIR KUNNUGT: Að félagið þurfi að höfða mál fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur á hendur íslenska ríkinu, kt. 540269-6459, Arnarhvoli, Reykjavík

I. Dómkröfur

Stefnandi krefst þess aðallega að stefndi, íslenska ríkið, greiði stefnanda:

- A. 460.178.763 krónur með dráttarvöxtum, samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, frá 14. júní 2016 til greiðsludags, og
- B. 521.374.690 krónur með vöxtum samkvæmt 1. mgr. 8. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu af fjárhæðum og eftir tímabilum sem hér segir:
 - a) af 85.857.666 krónum frá 16. júní 2015 til 1. janúar 2020,
 - b) af 148.890.733 krónum frá 6. apríl 2016 til 1. janúar 2020,
 - c) af 124.465.104 krónum frá 5. apríl 2017 til 1. janúar 2020,
 - d) af 162.161.187 krónum frá 10. apríl 2018 til 1. janúar 2020, og
 - e) með dráttarvöxtum samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001 af 521.374.690 krónum frá 1. janúar 2020 til greiðsludags.

Til vara er þess krafist að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda skaðabætur að álitum.

Í öllum tilvikum er þess krafist að vextir og dráttarvextir leggjast við höfuðstól á 12 mánaða fresti frá upphafstíma vaxta og dráttarvaxta samkvæmt hverjum kröfulið, sbr. 12. gr. laga nr. 38/2001.

Enn fremur er krafist málskostnaðar úr hendi stefnda að skaðlausu samkvæmt framlögðum málskostnaðarreikningi eða mati dómsins.

II. Fyrirsvar og málflutningsumboð

Fyrirsvarsmaður stefnanda er Guðmundur Örn Gunnarsson, stjórnarformaður, kt. 060263-2869, Urðarhæð 2, 210 Garðabæ.

Fyrirsvarsmáður stefnda er fjármála- og efnahagsráðherra, Bjarni Benediktsson, með starfsstöð að Arnarhvoli, Reykjavík.

Ragnar Halldór Hall lögmaður, Mörkinni lögmannsstofu hf. Suðurlandsbraut 4, Reykjavík, flytur mál þetta fyrir hönd stefnanda.

III. Málsatvik, málsástæður og helstu rök

a) Máltilbúnaður í hnotskurn

1. Stefnandi er útgerðarfyrirtæki í Vestmannaeyjum, gerir út fiskiskip og rekur fiskimjölsværksmiðju og háþróaða uppsjávarfiskvinnslu. Uppsjávarveiðiskip stefnanda voru á þeim tíma sem hér skiptir máli eftirtalin:

Kap VE, skipaskrárn. 1742, árin 2016-2018
Sighvatur Bjarnason VE, skipaskrárn. 2281, árin 2011-2015 og 2017
Kap VE, skipaskrárn. 2363, árin 2011-2015
Gandí VE, skipaskrárn. 2702), árin 2011-2012
Kap II VE, skipaskrárn. 1062, árin 2015-2018
Ísleifur VE, skipaskrárn. 1610, árin 2011-2015
Ísleifur VE, skipaskrárn. 2388, árin 2015-2018
2. Skaðabótakrafa stefnanda er byggð á því að stefnanda hafi á árunum 2011 til 2018 með ákvörðunum Fiskistofu verið úthlutað minni aflaheimildum í makríl en rétt hefði verið samkvæmt lögum nr. 151/1996 um fiskveiðar utan lögsögu Íslands og lögum nr. 116/2006 um stjórn fiskveiða.
3. Skylda til svokallaðrar hlutdeildarsetningar makrílstofnsins eftir nánar tilgreindri aðferðafræði varð orðin virk þegar úthlutanir aflaheimilda fóru fram á áðurgreindu árabili, samkvæmt 2. mgr. 5. gr. laga nr. 151/1996. Í skilningi þeirrar lagagreinar var komin á samfelld veiðireynsla á makríl við úthlutun vegna ársins 2011, þar sem ársafli íslenskra skipa árin 2008, 2009 og 2010, var í öllum tilvikum langt umfram þriðjung ráðstafaðs heildarafla árið 2011. Sú staðreynd að úthlutun fór ekki fram á réttum lagagrundvelli olli stefnanda tjóni sem stefnandi telur að stefndi beri ábyrgð á eftir reglum skaðabótaréttar.
4. Á dskj. nr. 3 er lagt fram minnisblað Deloitte ehf., þar sem fram kemur útreikningur Deloitte ehf. á meintu tjóni stefnanda vegna skertra aflaheimilda í makríl á árunum 2011-2018. Er dómkrafa stefnanda sett fram í samræmi við niðurstöður Deloitte. Verði henni mótmælt við meðferð málsins áskilur stefnandi sér rétt til að afla matsgerðar dómkvaddra matsmanna undir rekstri málsins.
5. Með dómi Hæstaréttar Íslands í málunum nr. 508/2017: Huginn gegn íslenska ríkinu var viðurkennt að íslenska ríkið bæri skaðabótaábyrgð á því fjártjóni sem útgerðarfyrirtækið Huginn ehf., kynni að hafa beðið vegna þess að skipi félagsins, Hugin VE 55, var á árunum 2011 til 2014 með ákvörðunum Fiskistofu, sem teknar voru á grundvelli reglugerða, úthlutað minni aflaheimildum í makríl en skylt var samkvæmt lögum nr. 151/1996 um

fiskveiðar utan lögsögu Íslands. Sama niðurstaða varð í máli nr. 509/2017: Ísfélag Vestmannaeyja hf. gegn íslenska ríkinu.

6. Á þeim tíma, sem mál Hugins og Ísfélags Vestmannaeyja voru rekin gegn stefnda, rak stefnandi samskonar mál gegn íslenska ríkinu, þar sem krafist var viðurkenningar á skaðabótaskyldu vegna áranna 2011 til 2014. Því máli lyktaði með sátt við íslenska ríkið sem var gerð 28. maí 2019, sbr. dskj. nr. 4.
7. Með sáttinni viðurkenndi íslenska ríkið að bera skaðabótaábyrgð á fjártjóni, sem stefnandi kynni að hafa beðið vegna þess að fiskiskipum stefnanda hafi á árunum 2011 til 2014 verið úthlutað minni aflaheimildum í makríl en skylt var skv. lögum nr. 151/1996 um fiskveiðar utan lögsögu Íslands. Tekið var fram að sáttin væri gerð með tilliti til niðurstöðu dómsorða í dómum Hæstaréttar Íslands nr. 508 og 509/2017 í málum Hugins og Ísfélags Vestmannaeyja.
8. Í sáttinni kom fram fyrirvari stefnda þess efnis að með sáttinni væri ekki viðurkennt að stefnandi ætti fjárkröfu á hendur stefnda, heldur takmarkaðist sáttin við niðurstöður Hæstaréttar í sambærilegum málum. Ekki var viðurkennt að tjón hefði orðið og sérstaklega var tekið fram að sáttin takmarkaði ekki varnir stefnda gagnvart hugsanlegum fjárkröfum að neinu leyti.
9. Til að koma í veg fyrir fyrningu bótakröfu vegna ársins 2015 var höfðað nýtt mál og sambærilegt því fyrra gegn stefnda með stefnu útgefinni 11. júní 2019, sem þingfest var í Héraðsdómi Reykjavíkur 10. september 2019, sbr. dskj. nr. 5. Það mál verður fellt niður, þegar þetta mál hefur verið þingfest.
10. Með málssókn þessari leitast stefnandi eftir því að fá bætt tjón sitt, sem hlaut af því að stefndi hlutdeildarsetti ekki makrílstofninn í samræmi við ákvæði laga, þegar skylda til þess varð virk árið 2011, en setti þess í stað reglugerðir án nokkurrar lagaheimildar, sem skertu hlutdeild stefnanda í úthlutaðum makríl og ollu honum því tjóni.
11. Dómar Hæstaréttar í málum Hugins og Ísfélagsins, sbr. og sátt stefnanda á dskj. nr. 4 tóku aðeins til úthlutana á árunum 2011 til 2014. Stefnandi byggir á því, að öll hin sömu lagasjónarmið eigi við um síðari úthlutanir, þ.e. á árunum 2015-2018, að breyttu breytanda.
12. Með lögum nr. 46/2019 um breytingu á lögum um fiskveiðar utan lögsögu Íslands og lögum um stjórn fiskveiða (stjórn veiða á makríl) var tekin upp aflamarksstjórn við veiðar á makríl. Í athugasemdum við lagafrumvarpið sagði að það væri „tímabært að taka upp slíkt skipulag enda raunar verið skylt um langt árabil“. Var síðan vísað til framangreindra dóma Hæstaréttar um lagasetninguna.
13. Samkvæmt 1. gr. laganna, skal þrátt fyrir ákvæði 2. mgr. 5. gr., Fiskistofa úthluta einstökum skipum aflahlutdeild í Norðaustur-Atlantshafsmakrílstofninum á grundvelli tíu bestu aflareynsluára þeirra á árunum 2008–2018, að báðum árum meðtöldum. Hafi skip komið í stað skips sem áunnið hefur sér aflareynslu á þessu tímabili skal það skip sem í staðinn kemur njóta þeirrar aflareynslu. Að þessu leyti er þannig ekki tekið tillit til þeirrar

úthlutunar sem stefnandi hefði að réttu lagi notið, hefði komið til hlutdeildarsetningar árið 2011 svo sem lögskylt var, og er allur réttur áskilinn vegna þessa.

b) *Reglugerðir um stjórn fiskveiða*

14. Með reglugerð nr. 863 frá 10. september 2008 um stjórn makrílveiða íslenskra skipa utan lögsögu árið 2008 voru makrílveiðar af Íslands hálfu í fyrsta sinn gerðar leyfisskyldar á samningssvæði NEAFC (North East Atlantic Fisheries Commission – Norður-Atlantshafs fiskveiðinefndin). Samkvæmt 1. gr. reglugerðarinnar gildi hún um veiðar íslenskra skipa á makríl á samningssvæði NEAFC utan lögsögu ríkja. Í 2. gr. kom fram að íslenskum skipum væri óheimilt að stunda veiðarnar án sérstaks leyfis og við veitingu þess skyldu aðeins koma til greina þau fiskiskip sem uppfylltu skilyrði til útgáfu leyfis til veiða í atvinnuskyni samkvæmt lögum nr. 116/2006. Í 3. gr. sagði að á árinu 2008 væri íslenskum skipum heimilt að veiða á samningssvæði NEAFC utan lögsögu ríkja samtals 20.000 lestir af makríl og þegar þeim aflu væri náð féllu leyfi til makrílveiða úr gildi og skyldi Fiskistofa tilkynna um stöðvun veiðanna. Í þessari reglugerð var aflanum ekki skipt fyrirfram niður á tiltekna flokka skipa.
15. Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra gaf 13. mars 2009 út reglugerð nr. 283/2009 um stjórn makrílveiða íslenskra skipa árið 2009. Í 1. gr. hennar sagði að öllum fiskiskipum sem hefðu leyfi til veiða í atvinnuskyni í fiskveiðilandhelgi Íslands væri heimilt að stunda veiðar á makríl í henni og á samningssvæði NEAFC utan lögsögu ríkja að fengnu leyfi Fiskistofu. Færi heildarafli íslenskra skipa yfir 112.000 lestir, þar af ekki meira en 20.000 lestir á samningssvæði NEAFC, utan lögsögu ríkja, tæki ráðherra ákvörðun um hvort veiðar skyldu bannaðar eða takmarkaðar með einhverjum hætti. Leyfi skyldu gefin út fyrir hvert almanaksár en ráðherra væri heimilt að fela Fiskistofu að fella úr gildi öll leyfi til makrílveiða væri talin ástæða til að takmarka veiðarnar eða endurskipuleggja stjórnun þeirra. Í þessari reglugerð var aflanum ekki skipt fyrirfram niður á tiltekna flokka skipa.
16. Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið sendi frá sér fréttatilkynningu 13. mars 2009 í tilefni af setningu reglugerðar nr. 283/2009. Þar sagði að mikil verðmæti „liggja í nýtingu makrílstofnsins og þá ekki síst til manneldis. Á síðasta ári fóru líðlega 5% af heildarmakrílafli íslenskra skipa til vinnslu til manneldis sem skilar umtalsvert meiri verðmætum en fari aflinn til bræðslu og er auk þess meira í anda sjálfbærrar þróunar. Er því sérstaklega hvatt til þess ... að útgerðir leitist við að vinna sem mest af makrílafli sínum til manneldis. Þá er það skoðun ráðherra að þegar og ef til úthlutunar aflahlutdeildar komi, þurfi að eiga sér stað málefnaleg umræða, hvort taka eigi tillit til að hvaða marki veiðiskip hafi eða geti veitt makrílafli til manneldis og þá hvort þau njóti þess sérstaklega við úthlutun.“
17. Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra gaf út reglugerðir um stjórn makrílveiða íslenskra skipa á árunum 2010 til 2018 fyrir hvert ár. Þær voru eins og fyrri reglugerðir um makrílveiðar settar samkvæmt lögum nr. 151/1996, lögum nr. 116/2006 og lögum nr. 79/1997 um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands og tóku til veiða í fiskveiðilandhelgi Íslands og á samningssvæði NEAFC utan lögsögu ríkja. Í öllum reglugerðunum var leyfilegur heildarafli ákveðinn, honum skipt fyrir fram niður á tiltekna flokka skipa og tekið fram að færi hann yfir hið tilgreinda mark myndi ráðherra ákveða hvort makrílveiðar yrðu

bannaðar. Jafnframt sagði í þeim öllum að veiðileyfi féllu úr gildi ýmist þegar hámarksafla væri náð eða við ákveðið tímamark.

18. Með reglugerð nr. 285 frá 31. mars 2010 um stjórn makrílveiða íslenskra skipa árið 2010 var heildaraflinn ákveðinn 130.000 lestir það ár, þar af 20.000 lestir á samningssvæði NEAFC utan lögsögu ríkja, og honum skipt fyrirfram niður á þrjá flokka skipa. Í fyrsta lagi á skip sem veitt höfðu makríl í flottroll og nót á árunum 2007, 2008 og 2009 og komu í þeirra hlut 112.000 lestir. Í öðru lagi á skip sem stunduðu veiðar á línu og handfæri, netaveiðar og til veiða í gildru og komu í þeirra hlut 3.000 lestir. Í þriðja lagi til skipa sem ekki féllu undir fyrri tvo flokkana og komu í þeirra hlut 15.000 lestir. Með reglugerð nr. 753/2010 var hlutur þeirra sem féllu í fyrsta flokkinn aukinn í 115.600 lestir og samkvæmt því var 115.600 lestum ráðstafað til skipa á grundvelli aflareynslu eða um 86,5% leyfilegs heildarafla. Um aflaheimildir þeirra skipa sagði að þeim skyldi skipt hlutfallslega miðað við aflareynslu þeirra á árunum 2007, 2008 og til og með 11. júlí 2009, miðað við landaðan afla, að undanskildum heimildum til veiða í lögsögu Færeyja.
19. Með reglugerð nr. 233 frá 4. mars 2011 um stjórn makrílveiða íslenskra fiskiskipa árið 2011 var leyfilegur heildaraflinn í makríl það ár ákveðinn 154.825 lestir, þar af 20.000 lestir á samningssvæði NEAFC utan lögsögu ríkja, og skyldi honum skipt niður á fjóra flokka skipa. Í fyrsta lagi skyldi 2.000 lestum ráðstafað til skipa sem stunduðu makrílveiðar með línu eða handfærum. Með reglugerð nr. 341/2011 var þetta viðmið aukið í 2.500 lestir. Í öðru lagi skyldi ráðstafa 6.000 lestum til skipa sem ekki frystu afla um borð eftir nánar tilgreindum stærðarflokkum. Með reglugerð nr. 341/2011 var þetta viðmið aukið í 7.000 lestir. Í þriðja lagi skyldi ráðstafa 34.825 lestum til vinnsluskipa í hlutfalli við heildarafkastavísitölu skipa sem mæld skyldi með nánar tilgreindum hætti. Með reglugerð nr. 341/2011 var þetta viðmið lækkað í 33.325 lestir. Í fjórða lagi skyldi ráðstafa 112.000 lestum til skipa sem veitt hefðu makríl í flottroll og nót á árunum 2007, 2008 og 2009 og skipt hlutfallslega miðað við aflareynslu þeirra í fiskveiðilandhelgi Íslands og var það um 72,3% af heildarúthlutun.
20. Með reglugerð nr. 329 frá 4. apríl 2012 var heildaraflinn í makríl árið 2012 ákveðinn 145.227 lestir. Þar af var 105.057 lestum, um 72,3% af heildarúthlutun, ráðstafað til skipa sem höfðu veitt makríl í flottroll og nót á árunum 2007, 2008 og 2009 og skipt hlutfallslega miðað við aflareynslu þeirra á þeim árum. Með reglugerð nr. 327 frá 12. apríl 2013 var aflinn ákveðinn 123.182 lestir árið 2013. Þar af var 87.303 lestum, um 70,9% af heildarúthlutun, ráðstafað til skipa sem höfðu veitt makríl í flottroll eða nót miðað við aflareynslu þeirra á árunum 2007 til 2009. Með reglugerðum nr. 376 frá 16. apríl 2014 og nr. 644/2014 var aflinn ákveðinn 167.826 lestir árið 2014 og þar af 117.156 lestum, um 69,8% af heildarúthlutun, ráðstafað til skipa sem höfðu veitt makríl í flottroll og nót á árunum 2007 til 2009.
21. Með reglugerð nr. 532 frá 16. júní 2015 um stjórn makrílveiða íslenskra fiskiskipa árið 2015 var heildaraflinn íslenskra skipa í makríl það ár ákveðinn 172.964 lestir og honum skipt þannig að 7.026 lestum var ráðstafað til skipa sem stunda makrílveiðar með línu og handfærum, 9.270 lestum til skipa sem landa afla til vinnslu í landi, 35.925 lestum til vinnsluskipa og 120.743 lestum (um 69,8% af heildarúthlutun) til skipa sem höfðu veitt makríl í flottroll og nót á árunum 2007-2009.

22. Með reglugerð nr. 284 frá 6. apríl 2016 um stjórn makrílveiða íslenskra fiskiskipa árið 2016 var heildaraflí íslenskra skipa í makríl það ár ákveðinn 147.824 lestir og honum skipt þannig að 6.160 lestum var ráðstafað til skipa sem stunda makrílveiðar með línu og handfærum, 8.128 lestum til skipa sem landa afla til vinnslu í landi, 31.498 lestum til vinnsluskipa og 105.863 lestum (um 71,6% af heildarúthlutun) til skipa sem höfðu veitt makríl í flottroll og nót á árunum 2007-2009.
23. Með reglugerð nr. 295 frá 5. apríl 2017 um stjórn makrílveiða íslenskra fiskiskipa árið 2017 var heildaraflí íslenskra skipa í makríl það ár ákveðinn 168.464 lestir og þar af var 10.929 lestum úthlutað samkvæmt ákvæðum til bráðabirgða nr. VIII og XVI við lög nr. 116/2006. Eftirstöðvunum, 157.535 lestum, var skipt þannig að 6.400 lestum var ráðstafað til skipa sem stunda makrílveiðar með línu og handfærum, 8.443 lestum til skipa sem landa afla til vinnslu í landi, 32.720 lestum til vinnsluskipa og 109.972 lestum (um 69,8% af úthlutun að undanskilinni úthlutun samkvæmt bráðabirgðaákvæðum VIII og XVI) til skipa sem höfðu veitt makríl í flottroll og nót á árunum 2007-2009.
24. Með reglugerð nr. 351 frá 10. apríl 2018 um stjórn makrílveiða íslenskra fiskiskipa árið 2018 var leyfilegur heildaraflí í makríl það ár ákveðinn 134.772 lestir og þar af var 9.143 lestum úthlutað samkvæmt ákvæðum til bráðabirgða nr. VIII og XVI við lög nr. 116/2006, og 1500 skert vegna framsals til Rússlands, sbr. 1. gr. reglugerðarinnar. Eftirstöðvunum, 124.129 lestum var skipt þannig að 5.042 lestum var ráðstafað til skipa sem stunda makrílveiðar með línu og handfærum, 6.654 lestum til skipa sem landa afla til vinnslu í landi, 25.781 lestum til vinnsluskipa og 86.652 lestum (um 69,8% af úthlutun að undanskilinni úthlutun samkvæmt bráðabirgðaákvæðum VIII og XVI) til skipa sem höfðu veitt makríl í flottroll og nót á árunum 2007-2009.

c) Skip stefnanda

25. Fiskiskip stefnanda hafa stundað makrílveiðar í íslenskri efnahagslögsögu og á samningssvæði NEAFC, utan lögsögu, frá því skipulagðar veiðar á makríl hófust.
26. Í 1. tölulið hér að framan eru talin upp þau skip stefnanda sem stunduðu makrílveiðar á árabílinu 2011-2018. Á dskj. nr. 3, viðauka I, er yfirlit yfir veitt magn skipa stefnanda í makríl frá árinu 2006 til 2011.
27. Málssókn þessi byggist á því að lög hafi staðið til þess að úthlutun aflahlutdeilda í makríl á árinu 2011 grundvallaðist á aflareynslu skipa stefnanda miðað við þrjú bestu veiðitímabil þeirra á undanegnum sex veiðitímabilum, sbr. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 151/1996 um fiskveiðar utan lögsögu Íslands. Samkvæmt því hefði hlutdeild stefnanda átt að vera 10,03%, sbr. útreikninga á dskj. nr. 3.
28. Árin 2006 til 2010 veiddu skip stefnanda samkvæmt gögnum Fiskistofu 11,28% af veiddum heildarafla íslenskra skipa á makríl á því tímabili (44.391 tonn af 393.538 tonnum). Sé miðað við þrjú bestu veiðitímabil skipanna á sex ára tímabili fyrir 2011 er aflinn 10,03% heildaraflans. Þetta má sjá á töflu í viðauka I á dskj. 3.

29. Á grundvelli þeirra reglugerða sem grein er gerð fyrir að framan úthlutaði Fiskistofa skipum stefnanda aflaheimildum í makríl á árunum 2011 til 2018 í samræmi við ákvæði reglugerðanna.

- a. Á árinu 2011 var skipum stefnanda samkvæmt þessu úthlutað 14.103.941kg., sem nam um 8,75% heildarúthlutunar,
- b. Á árinu 2012 var skipum stefnanda samkvæmt þessu úthlutað 12.133.278 kg., sem nam um 8,37% heildarúthlutunar,
- c. Á árinu 2013 var skipum stefnanda samkvæmt þessu úthlutað 10.069.075 kg., sem nam um 8,39% heildarúthlutunar,
- d. Á árinu 2014 var skipum stefnanda samkvæmt þessu úthlutað 13.512.154 kg., sem nam um 8,39% af heildarúthlutun,
- e. Á árinu 2015 var skipum stefnanda samkvæmt þessu úthlutað 13.925.850 kg., sem nam um 8,05% heildarúthlutunar,
- f. Á árinu 2016 var skipum stefnanda samkvæmt þessu úthlutað 12.678.152 kg., sem nam um 8,27% heildarúthlutunar,
- g. Á árinu 2017 var skipum stefnanda samkvæmt þessu úthlutað 13.291.857 kg., sem nam um 8,44% heildarúthlutunar,
- h. Á árinu 2018 var skipum stefnanda samkvæmt þessu úthlutað 10.473.346 kg., sem nam um 8,44% heildarúthlutunar.

30. Stefnandi telur að úthlutun veiðiheimilda í makríl til hans árið 2011 og eftirleiðis hafi ekki verið í samræmi við ákvæði laga nr. 151/1996 og laga nr. 116/2006 svo sem síðar verður rakið. Stefnandi telur að sé miðað við þrjú bestu veiðitímabil skipa stefnanda síðustu sex árin fyrir 2011 nemi heildarhlutdeild skipanna 10,03%. Tekur dómkrafa stefnanda mið af samanlagðri veiðireynslu allra skipa stefnanda, sem gerð var grein fyrir hér að framan. Samkvæmt þessu hafi borið að úthluta skipunum samtals 10,03% af heildaraflanum árið 2011 og hafi stefnandi átt kröfu til þess að sú aflahlutdeild héldist óbreytt milli ára frá árinu 2011. Úthlutunin, eins og hún var framkvæmt hafi falið í sér skerðingu á tilkalli stefnanda til aflaheimilda um 1,28% árið 2011, 1,66% árið 2012, 1,64% árið 2013, 1,64% árið 2014, 1,98% árið 2015, 1,76% árið 2016, 1,59% árið 2017 og 1,59% árið 2018, eins og nákvæmlega er gerð grein fyrir í útreikningum á dskj. 3.

d) *Nánar um röksemdir*

31. Stefnandi vísar til þess að í 1. mgr. 4. gr. laga nr. 151/1996 kemur fram að öllum íslenskum skipum séu heimilar veiðar utan lögsögu Íslands með þeim takmörkunum sem leiðir af lögum og reglum settum með stoð í þeim. Samkvæmt 2. mgr. 4. gr. laganna skal ráðherra með reglugerð binda veiðar íslenskra skipa á úthafinu sérstökum leyfum sé það nauðsynlegt vegna alþjóðlegra skuldbindinga Íslands, til þess að fullnægja almennum ákvörðunum sem teknar eru með stoð í 3. gr. laganna eða til að vernda hagsmunum Íslands að því er varðar fiskstofna sem um ræðir í 5. gr. þeirra og eru veiðar í þessum tilvikum óheimilar án slíkra leyfa. Skulu leyfin bundin þeim skilyrðum sem nauðsynleg eru. Í 5. mgr. 4. gr. laga nr. 151/1996 kemur fram að ráðherra getur sett sérstakar reglur um stjórn veiða íslenskra skipa í þeim tilvikum sem Ísland hefur nýtt rétt sinn til slíkra mótmæla, enda þótt ákvæði 1. málslíðar 2. mgr. 4. gr. sömu lagagreinar eigi ekki við. Getur ráðherra í því skyni bundið veiðarnar sérstökum leyfum og eru þær óheimilar án þeirra. Binda má leyfin

- nauðsynlegum skilyrðum. Gilda ákvæði 5. og 6. gr. laganna í þessum tilvikum eftir því sem við á. Niðurlagsákvæði 5. mgr. 4. gr. laga nr. 151/1996 er fortakslaust um að þegar ráðherra setur sérstakar reglur um stjórn veiða íslenskra skipa í þeim tilvikum sem falla undir ákvæði málsgreinarinnar gilda ákvæði 5. og 6. gr. laganna eftir því sem við getur átt. Verður samkvæmt þessu að leggja til grundvallar að hin tilvitnuðu lagaákvæði eigi við um makrílveiðar íslenskra skipa innan og utan íslenskrar lögsögu nema á annan veg sé mælt í lögum. Svo er ekki. Af því leiðir ótvírætt að reglur ráðherra sem fela í sér skipulag slíkra veiða verða að vera í samræmi við fyrrgreind lagaákvæði. Þess var ekki gætt.
32. Í 1. mgr. 5. gr. laga nr. 151/1996 kemur fram að um veiðar utan lögsögu Íslands úr stofnum sem veiðast bæði innan og utan hennar, íslenskum deilistofnum, gilda ákvæði laga um stjórn fiskveiða eftir því sem við getur átt, sbr. þó ákvæði þeirrar greinar. Samkvæmt 1. málslíð 2. mgr. 5. gr. laga nr. 151/1996 gildir sú regla að sé tekin ákvörðun um að takmarka heildarafla úr stofni, sem um ræðir í 1. mgr. lagagreinarinnar og samfelld veiðireynsla sé á, skuli aflahlutdeild einstakra skipa ákveðin á grundvelli veiðireynslu þeirra miðað við þrjú bestu veiðitímabil þeirra á undangengnum sex veiðitímabilum. Veiðireynsla telst samfelld samkvæmt lögnum, sbr. 2. málslíð 2. mgr. 5. gr. þeirra, hafi ársafli íslenskra skipa úr viðkomandi stofni að minnsta kosti þrisvar á undangengnum sex árum svarað til að minnsta kosti þriðjungs þess heildarafla sem er til ráðstöfunar af hálfu íslenskra stjórnvalda.
33. Stefnandi byggir á því, að með reglugerðum þeim, sem ráðherra setti um makrílveiðar íslenskra skipa innan og utan íslenskrar lögsögu á árunum 2008 til 2018, hafi í skilningi 2. mgr. 5. gr. laga nr. 151/1996 verið tekin ákvörðun um að takmarka heildarafla úr makrílstofninum. Hér að framan er gerð grein fyrir því hver var heildarafli íslenskra skipa á makríl á árunum 2005 til 2010 og hver var leyfilegur heildarafli íslenskra skipa á makríl árið 2011 samkvæmt reglugerð nr. 233/2011. Samkvæmt því sem þar kemur fram verður við það að miða að veiðireynsla í makríl hafi í skilningi 2. málslíðar 2. mgr. 5. gr. laga nr. 151/1996 verið orðin samfelld árið 2011 enda augljóslega fullnægt því skilyrði ákvæðisins að ársafli íslenskra skipa úr makrílstofninum hafi að minnsta kosti þrisvar á undangengnum sex almanaksárum fyrir árið 2011 svarað til að minnsta kosti þriðjungs þess heildarafla sem til ráðstöfunar var af hálfu íslenskra stjórnvalda það ár. Reglugerðir ráðherra árið 2011 og eftirleiðis hafa hins vegar ekki tekið mið af þessu.
34. Er og á því byggt að skaðabótabyrgð ríkisins vegna tjóns sem hlýst af því að reglugerðir eða reglugerðarákvæði eru andstæð lögum og ákvörðunum teknum í skjóli þeirra, líkt og hér háttar til, sé hlutlæg en verði ella metin stefnda til sakar í skilningi skaðabótareglna. Um grundvöllinn er vísað til dóma Hæstaréttar Íslands í málunum nr. 508 og 509/2017, þar sem málatilbúnaður hliðstæður málatilbúnaði stefnanda hér varðandi skaðabótaskyldu stefnda var staðfestur. Stefnandi leggur áherslu á að hinir tilvitnuðu dómar hafa sönnunar- og fordæmisgildi um þau atriði sem þar er tekin afstaða til.
35. Þar sem úthlutanir voru á umræddum árum ekki í samræmi við það sem lögskylt var og minni en stefnandi átti rétt til, beri stefndi ábyrgð á því fjártjóni sem stefnandi hefur beðið af því að ekki var fylgt fyrirmælum laga í þeim efnum, sbr. dóma Hæstaréttar í málunum nr. 286/1997, nr. 371/2005 og nr. 39/2009.

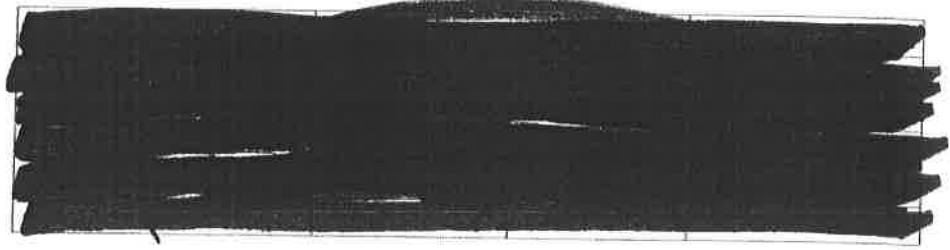
36. Þá er enn fremur byggt á því að öll önnur skilyrði skaðabótaábyrgðar stefnda séu uppfyllt. Um tjón stefnanda sérstaklega vísast til síðari umfjöllunar.

V. Nánar um fjártjón

37. Stefnandi óskaði eftir því að endurskoðunarfyrtækið Deloitte ehf. reiknaði út fjártjón hans vegna þess að aflaheimildir skipa hans í makríl voru skertar samkvæmt framansögðu. Minnisblað Deloitte er á dskj. nr. 3 og inniheldur ítarlega tölulega útlistun sem stefnandi vísar til um grundvöll skaðabótakröfu sinnar. Í minnisblaðinu er tilgreindur afli hvers skips stefnanda á þremur bestu veiðitímabilum hvers þeirra á árunum 2006 til 2010, heildarafla hvers skips á þessum þremur veiðitímabilum lagður saman og þannig fundin út hlutdeild hvers skips í heildarafla viðkomandi tímabils. Þannig er fundin niðurstaða um hver aflahlutdeild hvers skips hefði að réttu lagi átt að vera árið 2011 ef makrílstofninn hefði verið hlutdeildarsettur og gert ráð fyrir að sú aflahlutdeild hefði haldist óbreytt milli ára frá og með 2011.
38. Nánar tiltekið er við útreikning á hagnaðarmissi stefnanda stuðst við svokallaða jaðarframlegð makrils hjá stefnanda, fyrir hvert ár á tímabilinu 2011 til 2018, byggt á upplýsingum og gögnum úr fjárhagsbókhalda stefnanda og upplýsingum Fiskistofu um veiddan heildarafla.
39. Jaðarframlegð er skilgreind sem sú framlegð sem áætlað er að hver viðbótareining (hér hvert kg af makríl) skili stefnanda og var hún reiknuð vegna útgerðar, vinnslu í frystihúsi og vinnslu í mjöl- og lýsisvinnslu Til að áætla jaðarframlegð er breytilegur kostnaður dreginn frá tekjum hvers skilgreinds tímabils og deilt niður á fjölda kg af makríl. Útreikningar á jaðarframlegð byggja á hlutfallslegri skiptingu aflans, þ.e. hversu stór hluti aflans var seldur til frystingar, hversu stór hluti var seldur til mjölvinnslu og hversu stór hluti var ónýttur. Niðurstöður útreikninga á jaðarframlegð og hlutfallslegri skiptingu aflans eru síðan notaðar til að reikna áætlað framlegðartap stefnanda sem er talið jafngilda hagnaðarmissi, sbr. nánar fyrirbyggjandi og ítarlegar útreikningsforsendur Deloitte ehf. í dskj. 3.
40. Í útreikningum Deloitte ehf. er reiknuð út jaðarframlegð hvers árs á hvert kg. Skertar aflaheimildir samkvæmt framangreindum forsendum eru síðan margfaldaðar með jaðarframlegðinni og þannig fengin fram skert framlegð eða hagnaðarmissir ársins sem stefnandi telur vera tjón sitt vegna þeirra reglugerða sem voru andstæðar lögum. Í samræmi við þetta, sbr. og fyrri forsendur, var skerðing aflaheimilda og tjón hvers árs eftirfarandi:

a.

41. Samkvæmt þessum forsendum er það niðurstaða Deloitte ehf. að tjón stefnanda vegna hagnaðarmissis sé að höfuðstólsfjárhæð samtals 981.553.453 krónur, sem er stefnukrafan í máli þessu. Stefnandi byggir jafnframt á því að honum hefði verið unnt að fullnýta þessar aflaheimildir; að því marki sem svo væri ekki hefði stefnandi þess utan getað framselt þær gegn endurgjaldi og byggir stefnandi á því að tjónið sé þá sömu fjárhæðar.
42. Í A-lið dómkrafna stefnanda er krafist bóta vegna samanlagðs fjártjóns *vegna árunna 2011-2014*, sbr. a-d liðir í grein 37 hér að framan, að höfuðstólsfjárhæð samtals 460.178.763 krónur, sem beri dráttarvexti samkvæmt 1. mgr. 6. gr., sbr. 9. gr., laga nr. 38/2001 frá 14. júní 2016 til greiðsludags. Er krafist dráttarvaxta frá þeim degi er stefna var birt í dómsmáli stefnanda gegn stefnda nr. E-1892/2016, sem lauk með dómsátt 28. maí 2019.
43. Í B-lið dómkrafna stefnanda er krafist bóta vegna samanlagðs fjártjóns *vegna árunna 2015-2018*, sbr. e-h liðir hér að framan, að höfuðstólsfjárhæð samtals 521.374.690 krónur, sem beri skaðabótavexti, sbr. og 8. gr. laga nr. 38/2001, svo sem nánar greinir í dómkröfu. Er krafist vaxta frá þeim degi er hvert tjón varð, þ. e. frá útgáfudegi hverrar reglugerðar sem olli því tjóni sem málið snýst um á þessu árabili:
- i) Vegna ársins 2015, reglugerð nr. 532, 16. júní 2015
 - ii) Vegna ársins 2016, reglugerð nr. 284, 6. apríl 2016
 - iii) Vegna ársins 2017, reglugerð nr. 295, 2017, 5. apríl 2017
 - iv) Vegna ársins 2018, reglugerð nr. 351, 10. apríl 2018
44. Í dómkröfum stefnanda felst að vextir og dráttarvextir höfuðstólsfærast á 12 mánaða fresti, sbr. 12. gr. laga nr. 38/2001. Þrátt fyrir að leiða megi af dómaframkvæmd að ekki þurfi að kveða á um höfuðstólsfærslu vaxta og dráttarvaxta í kröfugerð og dómsorði, heldur leiðir slíkt beint af 12. gr. laga nr. 38/2001, er slík kröfugerð þó sett fram hér til að taka af tvímæli vegna þess langa tímabils sem vaxtakröfurnar spanna.
45. Gefi varnir stefnda tilefni til áskilur stefnandi sér rétt til að óska eftir því að dómkvaddir verði matsmenn til að meta fjártjón stefnanda og/eða leggja mat á réttmæti útreikninga Deloitte ehf. og önnur framangreind atriði.
46. Varakröfu sína um bætur að álitum samkvæmt mati dómsins rökstyður stefnandi þannig, að komist dómurinn að niðurstöðu um að stefndi beri bótaskyldu gagnvart stefnanda vegna þeirra atvika sem málið snýst um en telji engu að síður af einhverjum ástæðum ekki fært að leggja framlögð sönnunargögn til grundvallar niðurstöðu um fjártjón stefnanda beri dómurinn að ákvarða stefnanda bætur að álitum, en um slíka aðstöðu séu til fjölmörg dómafordæmi.

VI. Lagarök

Um lagarök vísast einkum til almennra reglna skaðabótaréttar, þ.m.t. um skaðabótaábyrgð hins opinbera vegna tjóns sem hlýst af því að reglugerðir eða reglugerðarákvæði, og ákvarðanir í skjóli þeirra, eru andstæð lögum. Jafnframt vísast meðal annars til laga nr. 116/2006 um stjórn fiskveiða og laga nr. 151/1996 um fiskveiðar utan lögsögu Íslands. Jafnframt vísast til laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, helst ákvæða III. og IV. kafla laganna um dráttarvexti og vexti af skaðabótakröfum. Krafa um málskostnað byggist á 129. og 130. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

VII. Sönnunargögn. Áskilnaður

Við þingfestingu málsins mun stefnandi leggja fram skjöl sem styðja framangreinda málsatvikalýsingu og röksemdir stefnanda, þ.m.t. útreikninga Deloitte ehf., yfirlit yfir úthlutun aflaheimilda frá Fiskistofu, og álit umboðsmanns Alþingis, dóm Hæstaréttar í máli nr. 508/2017. Stefnandi telur ekki ástæðu til að leggja fram ársreikninga félagsins fyrir þau reikningsár sem málið spannar nema sérstakt tilefni verði til vegna málatilbúnaðar stefnda.

Áskilinn er réttur til að leggja fram frekari gögn, fá dómkvadda matsmenn undir rekstri málsins, meðal annars varðandi fjártjón, og kalla aðila og vitni til skýrslutöku fyrir dómi, allt eftir því sem ástæða er til og málsástæður stefnda kunna að gefa tilefni til.

VIII. Fyrirkall

Fyrir því stefnist hér með **Bjarna Benediktssyni, fjármála- og efnahagsráðherra**, með starfsstöð að Arnarhvoli, 101 Reykjavík, f.h. íslenska ríkisins, að mæta er mál þetta verður þingfest í Héraðsdómi Reykjavíkur, Dómhúsinu v/Lækjartorg, Reykjavík, dómsal 102, **Þriðjudaginn 10. desember 2019 kl. 10:00 árdegis**, til þess þar og þá að sjá skjöl og skilríki í dóm lögð, hlýða á dómkröfur og sókn sakar, svara til saka og leggja fram gögn af sinni hálfu. Ef ekki verður mætt af hálfu stefnda við þingfestingu málsins má hann búast við því að útvistardómur gangi í málinu.

Stefnufrestur skal vera 3 sólarhringar.

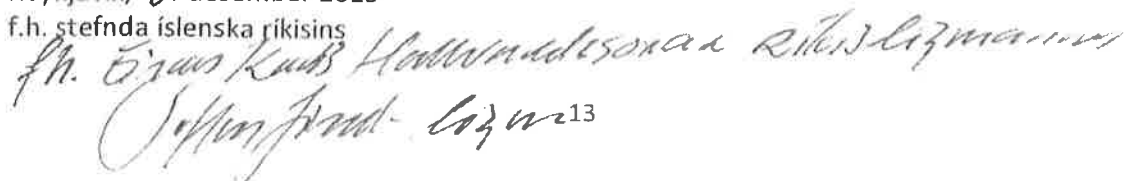
Reykjavík, 4. desember 2019,
f.h. stefnanda

Ragnar Halldór Hall lögmaður

Mér nægilega birt, f.h. stefnda, sem hefur falið mér að sækja þing við þingfestingu málsins. Hef móttekið samrit stefnu. Fallið er frá stefnufresti.

Reykjavík, 6. desember 2019

f.h. stefnda íslenska ríkisins

Ólafur Kjartan Halldórsson lögmaður¹³

